



HÖGSTA FÖRVALTNINGSDOMSTOLENS DOM

Mål nr
3257-21

meddelad i Stockholm den 24 mars 2023

KLAGANDE

Allmänna ombudet för socialförsäkringen
103 51 Stockholm

MOTPART

AA

God man: BB

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Kammarrätten i Göteborgs dom den 16 april 2021 i mål nr 1042-21

SAKEN

Bostadstillägg

HÖGSTA FÖRVALTNINGSDOMSTOLENS AVGÖRANDE

Högsta förvaltningsdomstolen avslår överklagandet.

BAKGRUND

1. Bostadstillägg är ett inkomstprövat tillägg till vissa andra socialförsäkringsförmåner. Bostadstillägg kan lämnas till bl.a. den som uppbar sjukersättning. Tilläggets storlek bestäms utifrån bl.a. bostadskostnad, inkomster och tillgångar.

2. Den som ansöker om, har rätt till eller annars får en förmån enligt socialförsäkringsbalken ska anmäla ändrade förhållanden som påverkar rätten till eller storleken av förmånen till Försäkringskassan. Den som har beviljats bostadstillägg ska t.ex. anmäla ändrade bostadsförhållanden.
3. Försäkringskassan ska i vissa fall besluta om återbetalning av ersättning som betalats ut. Detta ska bl.a. ske om den försäkrade har orsakat att ersättningen lämnats felaktigt genom att underlåta att fullgöra en anmälningsskyldighet. Detsamma gäller om ersättning i annat fall har lämnats felaktigt och den som har fått ersättningen har insett eller skäligen borde ha insett detta. Försäkringskassan får helt eller delvis efterge ett krav på återbetalning om det finns särskilda skäl.
4. En person som på grund av sjukdom, psykisk störning, försvagat hälsotillstånd eller liknande förhållande behöver hjälp med att bevaka sin rätt, förvalta sin egendom eller sörja för sin person kan om det behövs få en god man utsedd åt sig. En god man ska i den utsträckning det följer av förordnandet bistå huvudmannen i dessa angelägenheter.
5. AA har sedan en längre tid haft en god man för att få hjälp med att bevaka sin rätt, förvalta sin egendom och sörja för sin person.
6. AA har sjukersättning och var även beviljad bostadstillägg. I oktober 2014 flyttade hon från det boende för vilket hon var beviljad bostadstillägg utan att hennes ändrade bostadsförhållanden anmäldes till Försäkringskassan. I maj 2018 förordnades en ny god man för AA och denna anmälde i december 2018 flytten till Försäkringskassan.
7. Försäkringskassan beslutade då att AA på grund av det förändrade boendet inte längre var berättigad till bostadstillägg. Bostadstillägg betalades dock ut för

december 2018 eftersom Försäkringskassan inte hann stoppa den utbetalningen.

8. Försäkringskassan bedömde även att AA var återbetalningsskyldig för utgivet bostadstillägg för perioden oktober 2014–december 2018 med 196 209 kr. För perioden oktober 2014–november 2018 var hon återbetalningsskyldig eftersom den gode mannen inte hade anmält att hon hade flyttat från den bostad för vilken hon var beviljad bostadstillägg. Den nya gode mannen hade bett om att bostadstillägget skulle dras in, vilket visade att denna var införstådd med att AA inte längre hade rätt till bostadstillägg. Av den anledningen var AA återbetalningsskyldig även för december 2018.
9. Försäkringskassan beslutade dock att bevilja eftergift med 98 104 kr och anförde i denna del följande. All kommunikation i ärendet hade skett via den gode mannen och det var uppenbart att AA hade varit i god tro angående att det hade skett en felaktig utbetalning. Försäkringskassan ansåg att det fanns särskilda skäl för eftergift med hälften av det felaktigt utbetalda beloppet.
10. Både AA och Allmänna ombudet för socialförsäkringen överklagade Försäkringskassans beslut till Förvaltningsrätten i Göteborg. AA yrkade att hon skulle befrias från återbetalningsskyldighet. Allmänna ombudet yrkade att eftergift inte skulle beviljas.
11. Förvaltningsrätten biföll allmänna ombudets överklagande och ändrade Försäkringskassans beslut på så sätt att eftergift inte beviljades. Förvaltningsrätten konstaterade att det var ostridigt att bostadstillägg hade utgått felaktigt under den aktuella perioden och tog sedan ställning till frågan om eftergift. När en förmånstagare har god man kan enbart den omständigheten att den enskilde varit i god tro inte utgöra skäl för eftergift.
12. Allmänna ombudet överklagade förvaltningsrättens dom till Kammarrätten i Göteborg och ändrade där sin talan. Allmänna ombudet ansåg nu att det fanns

grund för att bevilja eftergift med halva det felaktigt utbetalda beloppet till följd av att AA varit i god tro. Kammarrätten instämde i förvaltningsrättens bedömning och avslag allmänna ombudets överklagande.

YRKANDEN M.M.

13. *Allmänna ombudet för socialförsäkringen* yrkar att Högsta förvaltningsdomstolen, med ändring av förvaltningsrättens och kammarrättens avgöranden, ska bevilja AA eftergift med hälften av det felaktigt utbetalda beloppet motsvarande 98 105 kr. Allmänna ombudet anför följande. De felaktiga utbetalningarna har sin grund i bristande hantering av AAs tidigare gode man. En försäkrad som har behov av god man får sannolikt antas ha svårigheter att inse när något har blivit fel och är i princip alltid i god tro avseende sin underlåtenhet att anmäla ändrade förhållanden.
14. AA anser att återbetalningskravet i första hand bör riktas mot den tidigare gode mannen.

SKÄLEN FÖR AVGÖRANDET

Rättslig reglering m.m.

15. I 108 kap. 2 § socialförsäkringsbalken anges följande. Försäkringskassan ska besluta om återbetalning av ersättning som den har beslutat enligt balken, om den försäkrade eller, i förekommande fall, den som annars har fått ersättningen har orsakat att denna har lämnats felaktigt eller med ett för högt belopp genom att underlåta att fullgöra en uppgifts- eller anmälningskyldighet. Detsamma gäller om ersättning i annat fall har lämnats felaktigt eller med ett för högt belopp och den som fått ersättningen har insett eller skäligen borde ha insett detta. Enligt 11 § får Försäkringskassan helt eller delvis efterge kravet på återbetalning om det finns särskilda skäl.

16. Av 110 kap. 46 § första stycket socialförsäkringsbalken framgår att den som får en förmån enligt balken ska anmäla sådana ändrade förhållanden som påverkar rätten till eller storleken av förmånen. Enligt andra stycket 2 kan sådana ändrade förhållanden avse bostadsförhållanden.
17. I 11 kap. 4 § första stycket föräldrabalken anges att om någon på grund av sjukdom, psykisk störning, försvagat hälsotillstånd eller liknande förhållande behöver hjälp med att bevaka sin rätt, förvalta sin egendom eller sörja för sin person, ska rätten, om det behövs, besluta att anordna godmanskap för honom eller henne. Av 12 kap. 2 § första stycket framgår att gode män i den utsträckning det följer av deras förordnande ska bevaka rätten för de personer som de företräder, förvalta deras tillgångar och sörja för deras person.

Högsta förvaltningsdomstolens bedömning

18. Inledningsvis konstaterar Högsta förvaltningsdomstolen att det i målet är klarlagt att bostadstillägg har utgått felaktigt. Underinstanserna har vidare funnit att AA är återbetalningsskyldig för det felaktigt utgivna bostadstillägget. Högsta förvaltningsdomstolen gör ingen annan bedömning i denna del.
19. Det som nu ska avgöras är om det finns särskilda skäl att efterge kravet på återbetalning. Allmänna ombudet har gjort gällande att AA har varit i god tro och att det därför finns särskilda skäl att delvis efterge kravet på återbetalning.
20. I målet är ostridigt att AA till följd av sitt hälsotillstånd inte själv har förmåga att anmäla ändrade förhållanden till Försäkringskassan eller att inse att det har skett en felaktig utbetalning.
21. AA har dock haft en god man förordnad som har haft till uppgift att bevaka hennes rätt, förvalta hennes egendom och sörja för hennes person. Att anmäla

ändrade bostadsförhållanden till Försäkringskassan omfattas av den gode mannens uppdrag. AAs svårigheter kompenseras således av att hon har en god man förordnad för sig (jfr HFD 2022 ref. 46). Hennes egen bristande insikt i vilka omständigheter som hade behövt anmälas till Försäkringskassan kan således inte utgöra särskilda skäl för eftergift. Överklagandet ska därför avslås.

I avgörandet har deltagit justitieråden Henrik Jermsten, Margit Knutsson, Marie Jönsson, Linda Haggren och Martin Nilsson.

Föredragande har varit justitiesekreteraren Hannah Ivarsson.